
God jul och gott nytt år!

TNC har i år givit bidrag till Bris och ENS 2000 Ett narkotikafritt Sverige i stället för att köpa julkort.

Vi vill med detta nummer av TNC-aktuellt önska alla läsare en riktigt god jul och ett gott nytt år! Vi ser fram emot ett som vi tror spännande terminologiår 2008!

Terminologikonferenser, seminarier, kurser

Current Trends in Terminology

Det ungerska terminologirådet, MaTT, och institutionen för uraliska språk vid universitetet i Szombathely, Ungern, ordnade den 9–10 november en internationell konferens om trender på terminologiområdet, *Current Trends in Terminology*. Konferensen omfattade cirka 35 föredrag, och föredragshållarna kom från ett femtontal länder, de flesta från Ungern. Helena Palm, TNC, höll ett föredrag under rubriken *To define or not to define – that is the question*. Hon berättade om erfarenheter från IT-projekt inom den svenska hälso- och sjukvårdssektorn och därmed sammanhängande informationsstrukturering. Det som kallas "terminologi-arbete" i sådana projekt är oftast i praktiken snarare beskrivningar av informationsinnehåll eller konstruktion av kodlistor. För en traditionell terminolog med kunskaper om ISO 704 kan detta vara förvirrande och ibland frustrerande, men erfarenheten visar att terminologisk medvetenhet är en förutsättning för att projekten ska lyckas med även andra sorters beskrivningar än terminologiska definitioner. Terminologens roll har med andra ord vidgats.

Bland ämnena för de övriga föredragen kan nämnas följande:

- den snabba tillväxten av terminologi inom en rad nya områden (hur ska den hanteras och vem kan ha överblick?)
- de forna Sovjetrepublikernas övergång från en socialistisk terminologi inom de flesta fackområden till en modern och marknadsinriktad terminologi
- EU-översättarnas terminologiska problem och de översatta texternas påverkan på de östeuropeiska språken
- jämförelser mellan den terminologiska och den lexikografiska arbetsmetoden
- utvecklingen av uttrycket "editio typica" som utgåvebeteckning för religiösa skrifter.

Föredragen kommer att publiceras i en bok.

Terminologikurs för svenska översättare vid Europaparlamentet

Den 1 och 2 oktober höll Anna-Lena Bucher och Henrik Nilsson, TNC, en terminologikurs för de svenska översättarna vid Europaparlamentet i Luxemburg. Drygt femtio översättare deltog. I och med denna kurs har ett stort antal svenska översättare inom EU fått vidareutbildning i terminologi (se TNC-aktuellt 2007:1). Utbildningen syftar till att ge översättarna ett gemensamt angreppssätt i terminologifrågor så att kvaliteten i de översatta texterna höjs.

Termfrågor

Som abonnent i Terminologiframjandet förköper man tid som kan användas till exempelvis TNCs termtjänst. Under rubriken *Termfrågor* redovisar vi några av de frågor och svar som kommit till termtjänsten den senaste tiden. Har du kommentarer eller tillägg till svaren får du gärna höra av dig. Om du vill veta mer om hur man bli abonnent kan du läsa [här](#).

Fråga: *Verksamhetsutvecklare* är en titel som man i dag ser inom en massa olika branscher. Har TNC något förslag på hur detta kan uttryckas på engelska? Jag skulle vilja ha en så generell översättning som möjligt, tillämplig på många olika verksamhetsområden.

Svar: Det är inte så lätt att hitta någon vedertagen engelsk benämning. Vi har konsulterat flera källor utan resultat. I samråd med en modersmålstalande, som vi har förklarat begreppet för, har vi kommit fram till att *operations development officer* kan fungera.

Fråga: Jag behöver översätta ordet *mobile e-signature* till svenska. *Mobile e-signature* är en tjänst som liknar e-legitimation men den är kopplad direkt till SIM-kortet. Jag har hittills översatt det till *mobil e-signatur*, men vill kolla med er om det finns någon etablerad term för det.

Svar: I TNCs omfattande samlingar av terminologier för området e-legitimationer har vi inte hittat något belägg för *mobil e-signatur*. *Elektronisk signatur* och *e-signatur* förekommer däremot i många källor. I *Handbok i IT-säkerhet* (Mitrović, 2005) nämns SIM-kort i följande sammanhang:

”Ett hårt certifikat (som är en typ av ett elektroniskt ID-kort) lagras på en så kallad token, exempelvis ett aktivt kort (som kan vara ett SIM-kort för mobiltelefonen)”. Det verkar alltså inte finnas någon etablerad term på svenska än men vi tycker att ditt förslag är bra, eftersom det knyter an till de näraliggande termerna *elektronisk signatur* och *elektroniskt ID-kort*.

Fråga: Hur översätts *output* inom ekonomiskt språk till svenska? Mycket tacksam för snabbt svar!

Svar: Man kan väl sammanfattningsvis säga att *output* tillhör de där uttrycken som svårligen låter sig översättas utan snarare ofta får skrivas om på något sätt. I ett antal olika ekonomiska ordlistor kan man finna följande synonymer eller förklarande motsvarigheter:

output: 1. totalprodukt, produktionsvolym. 2. utmatning, utflöde eller uttag ur en produktionsprocess. (*Bonniers ekonomiordbok*, 2000)

output: 1. produktion, produktionsvolym
(*Engelsk-svensk affärsordbok*, Natur och Kultur, 1998)

output: produktion (*FARs engelska ordbok*, 2004)

output: framställning, intäkt, prestation, prestationsförmåga, produkt, produktion, produktivitet, tillverkning (*Strömbergs Handelsordbok*, 1997).

Det verkar således som att det engelska uttrycket används även på svenska, men det framgår också klart att det används för flera, relaterade begrepp, även inom ekonomin. Det gäller alltså att vara klar över vilket begrepp som avses om man vill välja en annan, tydligare term. Väljer man *output* så är det kanske inte fel, men heller inte särskilt precist.

Fråga: Vad kallas en keps som saknar kulle och bara har skärm och ett band runt huvudet? Jag skriver en bok och behöver en term för detta begrepp.

Svar: Den engelska termen är *sunvisor*, möjligen *sun visor*, och den mest frekventa svenska termen i klädbranschen är *solskärm*.

Fråga: Vad heter *migratory dendritic cells* på svenska?

Svar: *Dendritic cells* motsvaras av *dendritiska celler* på svenska. Det är antigenpresenterade immunceller som efter att ha "plockat upp antigen eller blivit aktiverade av faktorer i mikromiljön såsom cytokiner och kemokiner migrerar ut från vävnaden mot en närliggande lymfknuta" (ur tidskriften *Infektionsläkaren*). Dessa celler "vandrar" eller "migrerar" alltså som en naturlig del i sin mognadsprocess, och det finns inga belägg för att man har ett svenskt uttryck för engelskans "migratory" i stil med "vandrande" eller "migrerande" dendritiska celler. Kanske kan det vara så att "migratory" i ditt exempel inte egentligen är en del av termen utan en tillfällig ordkombination som man kan ha valt som ett extra förstärkande uttryck för själva termen *dendritic cell*. Det kan också vara så att man oftare i engelskan använder tillägget "migratory" medan det verkar tydligt att man i svenskan inte gör det.

Fråga Jag söker en korrekt term för en slipskivas textur. Det kan ju förekomma olika grovheter. Jag har övervägt orden *kornighet*, *kornstruktur*, *kornyta*. De olika grovheterna brukar ha ett visst nummer som indikerar grovheten på slipskivan. Sandpapper har ju också olika grovheter. Vilken är den rätta termen? Tackar på förhand för er hjälp.

Svar *Kornstorlek* som du är inne på är ett bra förslag. I *Handbok i slipning* (1972) används just det uttrycket. En slipskiva är en typ av roterande slipkropp belagd med slipkorn (slipformat slipmedel). Slipkorn indelas efter storlek i vanligen sex grupper: mycket grov, grov, medel, fin, mycket fin och stofffin. Och detta kallas *kornstorlek*, vilket också stöds av TNC 78 *Verkstadsteknisk ordlista*. Men själva beteckningen på slipskivan är egentligen lite mer komplicerad eftersom både *kornstorlek* och *grad* anges. Går man lite mer på djupet kan man läsa följande i *Handbok i slipning*:

”En slipskiva består i princip av tre komponenter: slipmedel (slipkorn), bindemedel och luftporer. Slipmedlet är själva verktyget, som avskiljer material i form av slipsån. Bindemedlets uppgift är att sammanhålla slipkornen och det fungerar därför som verktygshållare. Luftporernas uppgift är att bilda lämpligt utrymme för de avskilda slipsånen i kontaktytan slipskiva–arbetsstycke. Alla dessa faktorer ingår i en slipskivebeteckning, t.ex. ”Alumo 43A 46 I 8 VA” där siffran 46 anger kornstorleken (mycket grov, grov, medel, fin, mycket fin, stofffin) och I anger graden (mycket lös, lös, medel, hård, mycket hård, extremt hård), dvs. den sammanlagda mängden luftporer i volymprocent. En bokstav ”längre bort” i alfabetet betyder då en hårdare skiva. (8:an är en s.k. kornspridningssiffra som anger mängden ingående slipmedel i slipskivan uttryckt i volymprocent.)”

Kornyta och *kornighet* förekommer också som termer men *kornyta* verkar mest användas om jord, t.ex. om jordkorn i ett jordprov, och *kornighet* mer i pappers- och fotosammanhang.

Fråga Hur ska man översätta *krypgrund* till engelska? Och är *krypgrund* och *torpargrund* synonyma termer?

Svar I dagligt tal används *torpargrund* och *krypgrund* synonymt, men *krypgrund* är egentligen en modern utvecklad variant av den gamla *torpargrunden*. Gemensamt för båda är att det finns ett utrymme under bottenbjälklaget som kan inspekteras. *Plintgrund* är en typ av *krypgrund* och finns oftast i små byggnader. Efter sökningar på nätet har vi hittat ett par säkra belegg för att detta heter *underfloor crawl space* eller *crawl space* på engelska. På engelska definieras det som: ”The area within the confines of the foundation and between the ground and the underside of the floor”.

Fråga: Inom flyget behövs det en ny benämning för den anordning som skall börja testas på flygplatser: en maskin som söker av en person och tillåter att personalen ser om personen bär t.ex. sprängämnen eller något annat ämne som inte syns i den vanliga "röntgningen" av bagaget. I medierna har uttrycket *nakenkamera* förekommit men det vill vi inte använda. Andra uttryck som används är *persondetektor* och *portaldetektor*, men vi talar enbart om *personskanner*. Är det ett lämpligt uttryck?

Svar: Som du själv påpekade har *nakenkamera* använts en hel del i medierna. *Millimetervågskamera* verkar vara det mera fackspråkliga uttrycket som tar fasta på tekniken, men det kan vara olämpligt till en större allmänhet. Vi tycker att ert förslag med *personskanner* är ganska bra (stavat med *sk-* och med pluralformen *skannrar*).

Bok- och lästips

Termllexikon i språkvetenskap : från A till Ö (Åström, K. (red.))
Boken samlar cirka 1 800 uppslagsord från olika områden inom språkvetenskapen, bl.a. termer i fonetik, grammatik, stilistik, språksociologi och språkhistoria. Den innehåller också upplysningar om betydelsefulla personer och användbara webbadresser.
Lund: Studentlitteratur; 2007

Skrivprocessen : teori och tillämpning (Strömquist, S., 3. uppl.)
Det här är en omarbetad och utökad upplaga. Den teoretiska utgångspunkten för processororienterad skrivundervisning presenteras och de pedagogiska konsekvenserna av ett processororienterat synsätt redovisas. Boken innehåller övningar och lästips.
Lund: Studentlitteratur; 2007.

Konsten att översätta : översättandets praktik och didaktik
(Ingo, R.)
Boken bygger på *Från källspråk till målspråk* av samme författare, och vänder sig främst till språkstudierande. Olika tankemodeller för hur man som översättare kan hantera sitt språkliga material presenteras. Författaren utgår från fyra grundaspekter inom översättningsproblematiken: grammatisk struktur, språklig varietet, semantik och pragmatik. Principprogram för översättare ingår.
Lund: Studentlitteratur; 2007

Språkets mirakel : om tänkande, tal och skrift (Renberg, B.)

Författaren går igenom språkets teori och praktik. Innehåller resonemang från forskningsfält som studerar symboliskt tänkande, förhållandet mellan tänkande och språk och retorikens teoretiska grundvalar. Underhållande exempel ges bland annat från politiken och hiphopmusikens retorik.

Illustrerad av författaren. Rekommenderas för språkstudier främst i skriftlig och muntlig kommunikation.

Stockholm: Liber AB; 2006

TNC-aktuellt

Ansvarig utgivare: Anna-Lena Bucher
Redaktion: Åsa Holmér, Henrik Nilsson, Sofie Waldén

Förlag: AB Terminologicentrum TNC
Adress: Västra vägen 7 B, 169 61 Solna
Tel.: 08-446 66 00
Fax: 08-446 66 29
E-post: tnc@tnc.se
Org.nr: 556562-8491
ISSN: 0039-8438
TNC-aktuellt utkommer med 2-4 nr/år

Vill du inte ha nyhetsbrevet i fortsättningen, svara då på det här brevet med "Inte TNC-aktuellt längre" i ärenderaden.

